

17

§ 57

Dnr SUN 2017/27 - 71

Kartläggning av förskoleverksamheten

Arbetsutskottets förslag till beslut

Social- och utbildningsnämnden godkänner redovisningen av rapporten.

Beskrivning av ärendet

På social- och utbildningsnämnden sammanträde 2017-04-26 § 79, beslutades att förvaltningen skulle göra en kartläggning och analys av förskoleverksamheten. I kartläggningen ingår, på begäran av nämndsledamot Hans Esselöv (V), en analys av den av kommunfullmäktige antagna (2014-06-16 § 74) motionen "Att alla barn i kommunen ska ges rätt till 30 timmars förskola per vecka, med rätt att delta vid lunch varje dag".

Kartläggningen sammanställer även bedömd kvalitet i verksamheten. Under hösten 2017 kommer Skolinspektionen att genomföra en tillsyn av förskola i Ludvika, vilket sker med regelbundenhet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse från förvaltningen daterad den 8 augusti 2017.

Kartläggning och kvalitetsrapport för förskolan daterad den 8 augusti 2017.

Beslut skickas till

Social- och utbildningsnämnden

Social- och utbildningsförvaltningen
Barbro Forsberg Nystedt

Social- och utbildningsnämnden

Kartläggning av förskoleverksamheten

Förvaltningens förslag till beslut

Social- och utbildningsnämnden godkänner redovisningen av rapporten.

Beskrivning av ärendet

På social- och utbildningsnämnden sammanträde 2017-04-26 § 79, beslutades att förvaltningen skulle göra en kartläggning och analys av förskoleverksamheten. I kartläggningen ingår, på begäran av nämndsledamot Hans Esselöv (V), en analys av den av kommunfullmäktige antagna (2014-06-16 § 74) motionen ”Att alla barn i kommunen ska ges rätt till 30 timmars förskola per vecka, med rätt att delta vid lunch varje dag”.

Kartläggningen sammanställer även bedömd kvalitet i verksamheten. Under hösten 2017 kommer Skolinspektionen att genomföra en tillsyn av förskola i Ludvika, vilket sker med regelbundenhet.

Styrdokument

Inledningsvis beskrivs i kartläggningen kortfattat om de styrdokument och innehållet i dessa som styr verksamheten i Sverige, Skollagen (2010:800) och Läroplan för förskolan Lpfö 98, reviderad 2016 och Skolverkets allmänna råd som är riktade till förskolan.

Mikael Carstensen
Förvaltningschef

Barbro Forsberg Nystedt
Verksamhetschef förskola

Kartläggning och kvalitetsrapport för förskolan

Styrdokument

Förskolan i Sverige styrs av Skollagen (2010:800) och Läroplan för förskolan Lpfö 98, reviderad 2016 och de av Skolverkets allmänna råd som riktas till förskolan.

Skollagen är gemensam för samtliga skolformer i kap. 1, 2, 3, 4 och 6. Sedan har de olika skolformerna specificerade kapitel som styr och **8 kap. Förskolan**, är inriktad enbart till förskolan.

I kartläggningen beskrivs hur vår kommuns organisation lever upp till en del av styrdokumenten direkt i texten nedan, med kursiv stil eller kommenteras i egna avsnitt efter styrdokumentsbeskrivningen.

Skollagen, 1 kap. Inledande bestämmelser, benämner syftet med utbildning, utformningen av utbildningen, allas lika tillgång till utbildning, rätten till likvärdig utbildning och att särskild hänsyn ska tas till barnets rätt. Sedan beskriver den att varje skolform och fritidshemmet ska ha en egen läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen.

I SL 2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, beskrivs bland annat att fördelningen av resurser ska ske utifrån barnens olika förutsättningar och behov. Vidare att det pedagogiska arbetet på en förskolenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Förskolechefen har beslutsrätt om sin enhets inre organisation och ansvar för fördelningen av resurser inom enheten. Som förskolechef får endast den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt (enligt Skolinspektionens PM 2014-04-02, ”Pedagogisk insikt genom utbildning och erfarenhet – behörighetskrav för rektorer och förskolechefer” är kraven stränga). *Staten har inte beslutat att förskolechefer ska genomgå någon särskild befattningsutbildning (som rektorer ska) men i Ludvika kommun utbildas även förskolechefer inom rektorsprogrammet. Under de sista åren har det blivit svårare att rekrytera förskolechefer och förvaltningen behöver analysera hur detta kan underlättas och se över arbetsmiljö och organisationen. I samband med ökningen av förskoleplatser har två nya förskolechefstjänster inrättats på senare tid.*

En heltidsanställd förskolechef i vår kommun har ansvar för mellan 30 – 45 anställda, flera som forskar om ledarskap anser att maximalt 20 personer är en grupp för att hinna ”se all”

personal och leda med kvalitet. Att vara förskolechef är ett komplext uppdrag med ansvar för dels det statliga pedagogiska uppdraget samt arbetsmiljöansvar, fastighetsansvar och ekonomiskt ansvar.

13 och 15 §§ fastställer att endast den som har legitimation som förskollärare får bedriva undervisning och ansvaret för undervisningen ligger då på den personen. 14 § anger att det utöver legitimerade förskollärare får det i undervisningen finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas. Personal som är obehöriga får anställas högst ett år i sänder.

I 22 och 22 a § beskrivs att huvudmannen ska eftersträva att anställa förskollärare som har forskarutbildning och att inrätta karriärsteg för särskilt undervisningsskickliga lärare.

Vidare om att en huvudman som har anställt en legitimerad förskollärare ska se till att i omedelbar anslutning till att anställningen genomförs får förskolläraren en introduktionsperiod inom undervisning. *I kommunen finns ett väl utbyggt system för detta med utsedda handledare. Handledaruppdraget är en karriärtjänst.*

31 § beskriver skyldigheten att lämna in utdrag ur belastningsregistret för en person som erbjuds anställning inom förskolan eller gör sin praktik eller ingår i arbetsmarknadspolitisk åtgärd. *I förvaltningen finns det rutiner för detta och följs upp.*

I SL kap 3. Barns och elevers utveckling mot målen, beskrivs i 3 § om att alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i förhållande till sitt lärande och sin personliga utveckling. *Sedan ett antal år har förvaltningen anställda specialpedagoger inom förskolan (Vision specialpedagogik). De ska ge stöd åt förskolecheferna och personalen inom förskolan. Varje förskolechef och förskoleenhet har en specialpedagog knuten till sig, dock ingen egen eftersom förvaltningen inte har tillräckligt många specialpedagoger och det är ett bristyrke. Förskole -områdena har regelbundna så kallade barnhälsoteamsmöten som leds av förskolechefen och där aktuell personal och specialpedagogen deltar. Syftet med det arbetet är att ha tidig upptäckt och ge tidiga insatser.*

I Allmänna råden ”Måluppfyllelse i förskolan” uttrycks ”Barns behov av särskilt stöd i sin utveckling kan inte förstås som en egen egenskap hos barnet utan är alltid situationsbunden”

Specialpedagogernas huvudsakliga uppdrag är att med sin kompetens ge handledning och stöd för att utveckla den bästa lärmiljön för varje barn. Inom förskolan i Ludvika skrivs ”Handlingsplan för pedagoger” då ett arbetslag behöver stöd för hur undervisningen och lärmiljön runt ett barn eller barngrupp behöver utvecklas. Forskning visar att de gör skillnad vad pedagogerna gör för att ett barns lärande maximeras. Vårdnadsbavarna är involverade i det arbetet. Specialpedagogerna handleder och finns med i olika utbildningsinsatser, både i direkta verksamheten men även övergripande.

Förvaltningen stödjer personal, ekonomiskt, som läser till specialpedagoger.

SL 4 kap. Kvalitet och inflytande, kapitlet beskriver de olika nivåerna och för ansvaret för det systematiska kvalitetsarbetet. *I Ludvika kommun och i vår nämnd används årliga styrkort på olika nivåer för att ha kontroll på kvaliteten. Övergripande politiker-, förvaltningslednings-, verksamhetschefs-, förskolechefs-nivå. Många gör även styrkort på arbetslagsnivå men det är inget krav. Inför den årliga revideringen följs de olika styrtalen upp och nya måltal sätts och eventuella nya aktiviteter förs på och de som man lyckats nå målet med tas bort.*

6 § beskriver kravet på dokumentationen av kvaliteten. *Förvaltningen använder Unikum som gemensamt digitalt system för att dokumentera för de olika skolformerna. Unikum används även som kommunikationssätt med vårdnadshavarna.*

Under året följs olika resultat upp och rapporteras på olika sätt till nämnden och i verksamheterna.

9-14 §§ ger direktiv om barnens och vårdnadshavarnas inflytande. Vårdnadshavarna ska ges möjlighet till inflytande över utbildningen.

Förvaltningen har utbildat förskolepersonal i "Samtalsmatta" och bildstödsarbete för att ge de yngre barnen möjligheter att kommunicera vad de tycker om olika delar av verksamheten och hur vi lyckas med den. Årligen genomförs även en utvärderingsenkät där barnen tillsammans med personal som stöd, ger sin syn på verksamheten.

Med vårdnadshavarna finns olika sätt att samråda med: Det direkta mötet vid lämning och hämtning; via Unikum informeras och kommuniceras respektive barns utveckling lärande och verksamhetens utformning; minst en gång per år utvecklingsamtal; regelbundna föräldramöten, den årliga utvärderingsenkäten till vårdnadshavarna.

År 2016 genomförde Skolinspektionen en föräldraenkät i kommunen inför den tillsyn som ska ske under hösten 2017.

SL 6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling. Kapitlet har till ändamål att motverka kränkande behandling och diskriminering enligt de sju diskrimineringsgrunderna. Enheterna ska varje år upprätta en plan mot kränkande behandling och diskriminering, *vilket sker i kommunen.*

10 § beskriver skyldigheten att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling. Anmälan ska ske till närmaste chef som i sin tur rapporterar till huvudmannen. *I kommunen har vi framtagna rutiner för detta, det rapporteras direkt till huvudmannen och det följs upp varje år i respektive kvalitetsrapport.*

SL 8 kap. Förskolan

2 § Utbildningens syfte är att förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning.

8 § Huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö.

9 § Barn som behöver särskilt stöd i sin utveckling av olika skäl ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. I Allmänna råden "Måluppfyllelse i förskolan" uttrycks "Barns behov av särskilt stöd i sin utveckling kan inte förstås som en egen egenskap hos barnet utan är alltid situationsbunden"

10 § Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska och språket och sitt modersmål.

14 § Erbjudande om plats inom fyra månader från det vårdnadshavaren ansökt om plats. Barn som behöver särskilt stöd i sin utveckling ska skyndsamt erbjudas förskola. *I kommunen har inte platserna räckt till, trots en kraftig expansion. Framförhållning i planeringen är svår, eftersom det blir kort tid då man vet hur många som föds per år eller flyttar till kommunen och tiden till att projektera och bygga är längre.*

Barnsiffrorna följs hela tiden upp och rapporteras till nämnden två gånger per år.

Utbyggnationen av fler förskoleplatser fortsätter.

15 § Ett barn ska erbjudas plats vid en förskolenhet så nära barnets hem som möjligt. Skälig hänsyn ska tas till vårdnadshavares önskemål.

Läroplan för förskolan Lpfö 98, reviderad 2016.

Lpfö är uppbyggd med ett inledande kapitel om **Förskolans värdegrund och uppdrag.**

Kap 2 handlar om Mål och riktlinjer för: Normer och värden, Utveckling och lärande, Barns inflytande, Förskola och hem, Övergång och samverkan, Uppföljning, utvärdering och utveckling och Förskolechefens ansvar.

Varje avsnitt är uppdelat i:

- **Mål hur förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar.....**
(Målen är i punktform och konkreta som sedan förskolan ska tolka.)
- **Riktlinjer för vad förskollärare ansvarar för....**
(Även där i punktform)
- **Arbetslaget ska...**
(I punktform)

Utom i det sista avsnittet om förskolechefens ansvar som pedagogisk ledare där är det endast förskolechefens eget ansvar.

Organisation och måluppfyllelse i kommunen

Kartläggning och kvalitetsrapport för förskolan

Sedan år 2013 har förvaltningen en gång per år utvärderat hur förskolebarn mår och utvecklas. Resultatet indikerar hur förskoleverksamheten lyckas med sitt uppdrag och vad vi behöver utveckla för att nå målen i styrdokumenterna.

Utvärderingen har skett via webbaserad enkät till vårdnadshavare, personal och barn 3-5 år (som får frågorna av personal som skriver i enkäten). I denna kartläggning redovisas inte svaren från personalenkäterna. Varje förskole-enhet får sitt eget resultat för att göra analyser och åtgärder som sedan finns i respektive kvalitetsrapport. På kommunnivå analyseras resultatet i ledningsgruppen för förskolan och åtgärder sätts in som även de redovisas i kommande kvalitetsrapport.

Frågorna som ställs är följande och svarsammanställningen anges i procent
Siffror i kursiv stil anger antalet svar.

	2015	2016	2017
Barnens svar (ålder 3-5 år)	<i>605 st</i>	<i>691 st</i>	<i>571 st</i>
Tycker du om att vara på förskolan?	97	96	97
Har du någon att leka med på förskolan?	99	99	99
Blir de vuxna på förskolan glada när du kommer till förskolan? <i>(frågan med först 2016)</i>	---	99	100
Lär du dig nya saker på förskolan?	96	97	97
Berättar de vuxna på förskolan vad du är bra på?	94	95	96
Får du visa vad du lärt dig?	94	98	96
Kan du leka i lugn och ro på förskolan?	85	89	91
Får du välja vad du ska göra på förskolan?	96	98	98
Får du välja vad ni ska göra på förskolan?	92	90	92
Lyssnar de vuxna på förskolan på dig?	98	97	97

	2015	2016	2017
Vårdnadshavarnas svar	582 st	553 st	620 st
Mitt barn är tryggt i förskolan	94	97	97
Mitt barn trivs i förskolan	96	98	97
Mitt barn bemöts respektfullt av personalen	95	98	97
Jag som vårdnadshavare känner mig välkommen i förskolan	94	96	95
Mitt barn ges möjlighet att prova på, uppleva och lära i förskolan	95	97	97
Förskolan stärker mitt barns självförtroende	90	96	96
Mitt barn får stöd och hjälp i sin utveckling	91	96	96
Jag får på utvecklingssamtalet veta hur mitt barn utvecklas på förskolan	85	95	95
Jag får på utvecklingssamtalet veta hur mitt barn lär sig på förskolan	82	95	95
Mitt barn egna initiativ uppmuntras och tillvaratas i förskolan	81	87	87
Mitt barns synpunkter är en grund för utveckling av verksamheten	68	80	80
Personalen använder min kunskap om mitt barn vid t ex planering av verksamheten	66	76	76
Vårdnadshavarna tar del av informationen kring sitt barn på Unicum <i>(frågan med först 2016)</i>	---	79	79

Analys och åtgärder:

Barnen är i sina svar är väldigt positiva, men i princip samtliga delar kan förbättras. Flera frågor har utvecklats positivt och att 100% av barnen tycker att de vuxna blir glada när barnen kommer är fantastiskt bra jobb av vår personal.

Leken är ett viktigt sätt att lära på och det är bra att barnen känner mer och mer att de kan leka i lugn och ro. Det pågår många utvecklingsåtgärder är inom t ex ledarskap och organisation av barngruppen och den fysiska miljön.

Språkutvecklande arbetssätt har funnits som övergripande utvecklingsområde de sista två åren och fortsätter, där har förvaltningen nära samarbete med Högskolan Dalarna i en kompetensutvecklingsprocess på två år. Vidare kommer samtlig personal genomgå Skolverkets satsning Läslyftet inom förskolan. Bildstödkommunikation och utvärderingsverktyget samtalsmatta är verktyg för språkutvecklingen men även barns inflytande. Fortbildning om dokumentation bland annat genom Unikum pågår hela tiden.

Förskolechefer och specialpedagoger gör verksamhetsbesök och följer upp arbetet i förskolan med samtal och återkoppling. Planering för mer kontinuerlig handledning via våra specialpedagoger pågår.

Vårdnadshavarnas svar visar en ökning i samtliga frågeställningar från år 2015, dock en försämring i ett antal frågor i svaren för år 2017. I de fyra avslutande frågorna finns det utvecklingspotential. Analys av detta pågår.

Analys av resultaten och arbetet med ytterligare behov och åtgärder pågår på verksamhetsnivå förskola och varje förskolenhet utifrån respektive resultat.

Resultat Skolinspektionens föräldraenkät hösten 2016

	Ludvika	Sverige
Information om barnets utveckling		
<i>Jag som vårdnadshavare upplever:</i>		
att jag får fortlöpande information om barnets utveckling och tillvaro på förskolan	9	8,3
att förskolan tar hänsyn till den information jag som vårdnadshavare ger om mitt barn	9,1	8,8
att jag får tydlig information på utvecklingssamtalet om hur det går för mitt barn	9,1	8,9
Normer och värden		
<i>Jag som vårdnadshavare upplever:</i>		
att förskolepersonalen arbetar för att barnen ska utveckla respekt för andra människor	9,3	9
att förskolan tydligt visar att kränkande behandling av andra inte accepteras	9,2	9
att flickor och pojkar får samma förutsättningar	9,4	9,2
Trygghet och omsorg		
<i>Jag som vårdnadshavare upplever:</i>		
att förskolan har en bra balans av aktivitet och vila	9,1	8,7
att mitt barns känslomässiga behov (t ex av tröst och närhet) tillgodoses	8,8	8,6
att mitt barn trivs	9,4	9,1
Utveckling och lärande		
<i>Jag som vårdnadshavare upplever:</i>		
att verksamheten väcker mitt barns nyfikenhet	9,1	8,8
att förskolan erbjuder en stimulerande miljö	8,9	8,6
att mitt barn lär sig mycket	9	8,7
Anpassning efter barnets behov		
<i>Jag som vårdnadshavare upplever:</i>		
att mitt barn får tillräckligt stöd	8,9	8,6
att det finns tillräckligt med personal	6,3	6,7
att förskolan har problem med bemanningen (t ex personalomsättningen, vikariebrist)	4	5,7

Barnens inflytande <i>Jag som vårdnadshavare upplever:</i>		
att mitt barn får vara med och bestämma	8,8	8,1
att barnen blir sedda och hörda av personalen	8,9	8,6
att barnen får ge uttryck för sig själva (förmedla åsikter, tankar och intressen)	9	8,8
Beräkning av medelvärden Vid beräkning av medelvärden ges svarsalternativen nedanstående värden. Värdena summeras och delas sedan på antalet deltagare. Stämmer helt och hållet = 10 Stämmer ganska bra = 6,67 Stämmer ganska dåligt = 3,33 Stämmer inte alls = 0		

I samtliga resultat utom de som handlar om bemanningen, är Ludvika kommuns förskoleverksamhets resultat bättre än median i Sverige. Förskolepersonalen och förskolecheferna gör ett utmärkt jobb.

Personalsituation och organisation som påverkar

SKL:s och Skolverkets statistik visar per 2016-10-15 att kommunen har större barngrupper än både kommungruppen (jämförbara kommuner storlek och geografi) och samtliga kommuner (snittsiffra i landet).

Vidare har kommunen sämre med pedagogisk högskoleutbildad personal än kommungruppen men har lika som samtliga kommuner.

Inskrivna barn per årsarbetare är också sämre än både jämförbara kommuner och samtliga kommuner.

Mätning 2016 10-15 2015 (2015 inom parantes)	Ludvika	kommungr.	samtl.kom.
Antal inskrivna barn per avdelning	17,1 (18,4)	16,3 (17,1)	15,9 (16,7)
Andel årsarb. med pedagogisk högskoleexamen	42 (51)	48 (53)	42 (44)

Antal inskrivna barn per årsarbetare	5,4 (5,4)	5,2 (5,3)	5,1 (5,2)
---	-----------	-----------	-----------

Kostnaden per inskrivet barn finns inte siffrorna för 2016 ännu, först i september.

2015 kostade ett fsk barn (kr)	125 800	133 900	138 000
2014	-"-	128 000	128 400

Den sänkta kostnaden mellan 2014 och 2015 är svår att analysera.

Förskolläraryrke som påverkar likvärdigheten i undervisningen

Skollagen fastställer att endast en legitimerad förskollärare får bedriva undervisning och har då ansvar för den undervisning hon eller han bedriver. Utöver förskollärare får det i undervisningen finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas. Det kan t ex vara barnskötare.

Utifrån ovanstående beskrivning av förskollärarnas uppdrag och ansvar har kommunen i många år haft som mål att andelen förskollärare ska öka inom förskolans verksamhet. Statistiken visar dock följande:

År 2005 var andelen förskollärare 53 % (51 %), år 2012 var andelen 61 % (53 %) och 2016 var andelen 42 % (42 %), inom parentes anges Sverigenivån. Den stora utbyggnaden av förskoleplatser i kommunerna har gjort att det är numera är stor brist på legitimerade förskollärare i vår kommun och i landet i övrigt. Antalet utbildningsplatser inom förskolläraryrket på högskolorna har ökat men de som examineras räcker inte till. Förvaltningen tillsammans med personal från stöd- och styrning har skapat en arbetsgrupp för att behålla och rekrytera personal.

En tendens förvaltningen ser är att på grund av det ansvar och fördjupad kompetens en förskollärare har, söker sig utbildade förskollärare till enheter i kommunen där man har fler att dela ansvar och uppdrag med.

Kommunerna behöver få en större likvärdighet med kompetens för att ge barnen den bästa utbildningen. Skolinspektionen påpekar detta i rapporten *Förskolans kvalitet och måluppfyllelse (2017)*.

Lönerna för våra förskollärare är lägre än i övriga Dalarna medan barnskötarlönerna är högre.

Befattning och etikett	P10 Ludvika	P10 Dalarna	Median Ludvika	Median Dalarna	P90 Ludvika	P90 Dalarna
Barnskötare 403010	20102	19655	23556	23538	25372	25520
Förskollärare 402010	21400	25800	26657	28250	30215	30906

(Fotnot: P10/90 = percentil 10/90. Källa: Heroma samt gemensam statistik för alla kommuner i Dalarna)

I löneöversynen 2017 var förskollärarna en prioriterad grupp (de fick ett extra påslag med 250 kronor/person i snitt). Lönerna för förskollärarna måste höjas till jämförbara lönenivåer och det arbetet har påbörjats och fortsätter.

Vi har flera förskolor där avdelningar inte har någon legitimerad förskollärare/pedagog och förskole-enheter där procentsatsen legitimerade förskollärare/pedagoger är lägre än snittnivå i kommunen. Personalbemanningen följs upp per enhet vid terminsstarterna. Förvaltningen har valt att inte förflytta någon som inte vill flytta för att utjämna detta utan tror på att locka med ”morot”. Risken finns att personen väljer en annan närliggande kommun istället.

Förvaltningen har begärt hos personalutskottet att få ersätta förskollärare som arbetar ensamma på en avdelning med ett lönetillägg som man sedan får behålla om man stannar visst antal år. Vidare att få ett tillägg om man jobbar på en förskola med låg förskollärartäthet.

Sjukfrånvaron

Sjukfrånvaron i Ludvika är som bekant tyvärr högre än andra kommuner. Vi ser dock en klar förbättring under första halvåret 2017 jämfört med samma tid 2016. För hela förskolan ser utfallet för den totala sjukfrånvaron ut så här:

Perioden 1/1 -30/6	2016	2017
	9,14 %	8,5 %

Vikariesituationen

Under de senaste åren har det varit vikariebrist inom verksamheterna förskola, fritidshem och grundskola. Det beror på bland annat på ökad personalstyrka där många rekryterats ”från vikariepoolen”. Ökad sjukfrånvaro är en annan orsak.

I skolinspektionsenkäten är den ensa delen där vårdnadshavarna i enkätsvaret ger kommunen lägre betyg är personaltätheten, vikariesituationen och omsättning av personal.

Åtgärder som vidtagits under året som gått är:

- Ökning av bemanningen i "vikariepoolen". Mer tid finns då att kunna rekrytera och introducera nya vikarier.
- Så kallad överanställning med erfarna vikarier som anställts på längre tid på enheterna.
- Arbete med att sänka sjukfrånvaron.

Insatserna har varit lyckade men har inte helt täckt upp vikariebehovet men statistiken visar en klar förbättring, så dessa insatser fortsätter.

	<u>TOTAL förskolan</u>	
	<u>Slutförda</u>	<u>Begärda</u>
November(2016)	700	811
Januari	625	674
Februari	711	730
Mars	853	902
April	660	717
Maj	749	813
Juni	524	563

Personaltäthet och gruppstorlek

Både personaltätheten och barn per avdelning är lägre i Ludvika kommun än jämförbara kommuner och snittet i Sverige. Dock kan man se en klar tendens att kommunen satsar för att förbättra både personaltätheten och att minska gruppernas storlek, satsningen kommer att fortsätta och förvaltningen har ansökt om statsbidrag för att skynda på minskningen av gruppernas storlek.

Skolverket gav ut en rapport år 2016, *"Barngrupper storlek i förskolan, en kartläggning av aktuell pedagogisk, utvecklingspsykologisk och socialpsykologisk forskning"*.

I den rapporteras om att flera forskare i västvärlden påvisar att antalet barn per personal påverkar kvaliteten på interaktion och kommunikation mellan barn och personal och då främst för de yngre barnen. De yngre barnens utveckling och lärande påverkas mest av låg personaltäthet, många barn i grupperna och låg täthet med förskollärare. Vidare beskriver den att förskolan har utjämnande socioekonomiska effekter och att barn från sårbara socioekonomiska förhållanden i hög grad gynnas av att gå i en förskola med hög kvalitet.

I Allmänna råden: Måluppfyllelse i förskolan, fastslår Skolverket riktmärke för barngrupper storlek i förskolan. 6-12 för barn i åldern 1-3 år respektive 9-15 för barn i åldern 4-5 år. Vidare att personalens utbildning och kompetens är den viktigaste kvalitetsfaktorn i förskolan. Men det är också viktigt att vid resursfördelning beakta barngruppens storlek och sammansättning. Det är angeläget att det inte blir för många relationer för barnen att förhålla sig till

under en dag. Framförallt har de yngre barnen mest att vinna på att vara i mindre barngrupper. Förskollärarna kan då ta tillvara på de fördelar som en mindre barngrupp ger i form av samspel och kommunikationen mellan förskollärare och barn. Tillsammans påverkar faktorerna – det vill säga personalens utbildning och kompetens, personaltätheten relaterat till antal barn, barngruppens sammansättning och den fysiska miljön – vad som kan anses vara en lämplig storlek på barngruppen.

För att en barngrupp ska kunna ha lämplig storlek behöver personalen ha lämplig utbildning och kompetens det behöver dessutom vara en god personaltäthet. Om personaltätheten är låg under hela eller delar av dagen behöver det vara färre barn. Barngruppens sammansättning, dvs ålder på barnen, andelen barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, andelen barn med annat modersmål och barnens närvarotider. Även den fysiska miljön inne och ute påverkar när en barngrupp kan anses ha lämplig storlek.

Närvarotid och erbjudande av 30 timmar per vecka.

I allmänna råden ovan, lyfts barnens närvarotider som en del i hur stor en barngrupp kan anses vara för att ha lämplig storlek. Ludvika kommuns förskoleverksamhet jämför årligen statistiken på den planerade närvaron per förskola för månaderna september till maj i en rapport till nämnden.

Under 2017 startades ett projekt om införandet av ett ny digital modul i vårt befintliga system Pro Capita Education, där ”checkar” vårdnadshavarna in/ut när de kommer till förskolan respektive när de hämtar sitt barn. På det sättet kan den faktiska närvaron följas upp bättre, förskolan och kostverksamheten får tillgång till ett säkert planeringsunderlag. Vårdnadshavarna kan kommunicera med systemet via SMS. Under våren 2018 är målet att samtliga förskolor (även fritidshemmen) fullt ut använder systemet.

I kommunen varierade den planerade närvarotiden i april månad 2017 mellan 22.4 timmar till 34.4 timmar per barn och vecka mellan de olika förskolorna. Snittet i april var 27.4 timmar, vilket blir snitt 5.5 timmar per dag för samtliga barn.

Av de 1471 barn som hade förskoleplats i april hade 453 barn, närvarotid på 15 timmar (några har mindre per vecka). De flesta av de barnen går dock 3 dagar per vecka och erhåller lunch. Barnen som har endast allmän förskola dvs. 5 dagar per vecka mellan kl 08.00-11.00 är få.

På social- och utbildningsnämnden sammanträde 2017-04-26 §79, beslutades att förvaltningen skulle göra en kartläggning och analys av förskoleverksamheten. I kartläggningen skulle ingå, på begäran av nämndsledamot Hans Esselöv (V), en analys av den av kommunfullmäktige antagna (2014-06-16 §74) *motionen ”Att alla barn i kommunen ska ges rätt till 30 timmars förskola per vecka, med rätt att delta vid lunch varje dag”*.

Om nästan alla vårdnadshavare som idag har barn med vistelsetid mellan 15-30 timmar i veckan väljer att utöka tiden till 30 timmar i veckan kommer det att

innebära att antal barn i barngrupperna kommer att vara mer eller mindre konstant under veckans alla dagar och under en större del av dagen.

Idag väljer de flesta vårdnadshavare i samverkan med förskolan att förlägga närvarotiden till tre dagar per vecka och alla "15-timmarsbarn" är oftast där samma dagar mellan kl 09.00-14.00. De tider/dagar alla "15-timmarsbarn" inte är närvarande kan pedagogerna gemensamt planera, följa upp och dokumentera verksamheten, ett uppdrag som är nödvändigt för att utveckla kvaliteten i förskolan.

Skollagen ger vårdnadshavare möjligheten redan nu att ansöka om utökad tid för sitt barn beroende på olika orsaker. I Ludvika kommun är det 55 barn (1-5 år) som har utökad tid utifrån barnets behov. För att få utökad tid begär vårdnadshavaren det till förskolechefen, ofta upptäcker personalen barnets särskilda behov och föreslår vårdnadshavarna detta, en utredning görs av specialpedagogen och beslut tas av förskolechef. Det är väldigt sällan ett beslut går emot utökad tid. Beslutet omprövas regelbundet för att se att det ger den effekt man förväntat sig.

Skulle rätten till 30 timmar per vecka genomföras skulle vikariekostnaderna komma att öka. I dag händer det ofta att förskolor inte tar in vikarier vid personals frånvaro de tider 15-timmarsbarnen inte är på förskolan.

Personalens pedagogiska utvecklingstid (PUT) för utvärdering, analys, dokumentation och planering förläggs ofta på tider då 15-timmars barnen inte har närvaro. Det är tydligt i organisationen att förskolor med mycket närvarotid för barnen har svårare att få till PUT och detta kan ge effekter på kvaliteten. Redan nu styr förvaltningen i resursfördelningssystemet resurser till de förskolor som har mycket närvarotid för att ge möjlighet till att ha mer personal anställd så att man kan få ut PUT. De medlen fördelas om från förskolor med mindre närvarotid. Skulle samtliga förskolor ha mer närvarotid för barnen behöver mer resurser anslås. Beräknat till 4 000 000 kronor. Det som komplicerar situationen om en ökning av tid skulle genomföras, är den stora svårighet förvaltningen redan har att kunna anställa fler personal med nödvändig kompetens. Det är brist på förskollärare och även viss brist på utbildade barnskötare i kommunen och nationellt.

Även kostnaderna för mat påverkas då det blir fler som äter lunch. De förskolor där de 450 barn som har 15-timmars plats kan behöva utöka sin personalstyrka i köket med cirka 1-2 timmar per dag 2 dagar per vecka. I pengar handlar det om ytterligare cirka 500 000 kronor.

En positiv budgetkonsekvens är att intäkterna genom höjda barnomsorgsavgifter skulle öka. Vårdnadshavarna betalar 1,5 % av inkomsten för 0-15 timmar och 3 % för 16 timmar och uppåt. De som har 15 timmars plats har oftast inga höga inkomster eftersom man antingen är arbetslös eller föräldraledig. En snittfamilj som idag har en 15 timmarsplats betalar idag 200 kronor per månad, vilket ger kommunen 2400 kronor per år. Ökas närvarotid till 30 timmar vecka, ger en ökning till 3600 kronor per år. Anledning till att inte intäkterna blir högre är att många av familjerna inte har någon inkomst som är

avgiftsgrundande. Om alla 450 barnen får ökad tid, ökar intäkterna för kommunen med 540 000 kronor.

För att genomföra en ökning behöver budgeten utökas med cirka 4 000 000 kronor, för ökade personalkostnader och för mat och material. Att dock samtliga barn skulle öka till 30 timmar är inte trovärdigt eftersom det är avgiftsbelagda platser, men de flesta kommer nog att göra det då de har låg inkomst som ger väldigt låg avgift.

Det som oroar förvaltningsledningen och förskolechefer är dock hur det kommer att påverka kvaliteten om inte man samtidigt kan genomföra mindre barngrupper och höja personaltätheten.

Om man reflekterar över barnperspektivet i detta så är det bra för barn att gå i förskola om kvaliteten på verksamheten är god.

Resursfördelning för förskola

Enligt Skollagen ska kommuner fördela resurser till utbildningen inom skolväsendet efter barns olika förutsättningar och behov. I Ludvika finns sedan 2017 en fördelningsmodell.

Medlen fördelas med ett grundbelopp även sk "barnpeng" inom förskolan

Grundbeloppet tillfaller samtliga förskolor baserat på barnantalet. Beloppet ska täcka följande:

- Personal och personalvård (inkl friskvård)
- Pedagogiskt undervisningsmaterial, leksaker, spel m.m
- Skolledartjänster och handläggarsöd
- Specialpedagog
- Kompetensutveckling
- IKT utrustning och support för den
- Inre tjänst (underhåll)
- Mindre inventarier
- Miljöavgifter

Avräkning av barnantalet

Förskolecheferna får en budget inför det nya budgetåret som bygger på en prognos av det väntade barnantalet. Det prognosticerade barnantalet avläses sedan vid två tillfällen per år, det sker den 15 mars och den 15 oktober. Beroende på det faktiska utfallet justeras budgeten för enheten. En ökning innebär således en ökad budget medan en minskning medför neddragen budget.

Tilläggsbelopp för omfattande behov av särskilt stöd

Verksamheten där barn i behov av ett omfattande särskilt stöd är inskriven får extra medel. Tilldelning sker utifrån att en utredning som görs med stöd av specialpedagogen och en handlingsplan för pedagogernas arbete tas fram och följs upp.

Fr o m budget 2017: Tilläggsbelopp - tid i Sverige

För budgetåret 2017 kommer ett tilläggsbelopp att fördelas utifrån vistelsetid för barnen i Sverige. Förskolan kommer att få sin del av ersättningen för nyanlända barn som varit i landet mindre än fyra år. Dessa medel har under år 2016 införlivats i verksamhetschefs skolas budget för att sedan fördelas utifrån begäran från förskolechef om stöd från personal inom olika språkgrupper. I fortsättningen kommer dessa medel att fördelas utifrån det faktiska barnantalet.

Underlaget sammanställs utifrån uppgifter om barnens ankomsttid till Sverige. Avstämning och eventuell justering sker två gånger per läsår enligt samma princip som avstämning av barnantalet, det vill säga den 15 mars, samt den 15 oktober. Detta belopp justeras utifrån det faktiska utfall som finns vid mätillfällena på samma sätt som grundbeloppet.

Fr o m budget 2017: Tilläggsbelopp - socioekonomisk bakgrund

Den socioekonomiska tilldelningen syftar till att förbättra ojämna villkor som kan råda mellan förskolor i olika geografiska områden. Fördelningen utgår från vårdnadshavares utbildningsbakgrund. Uppgifter om kriterierna hämtas från Statistiska centralbyrån varje år.

Det socioekonomiska tillägget fördelas utifrån vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund på samtliga förskolor inom social- och utbildningsförvaltningen. Emellertid är det inte alla förskolor som får del av beloppet då de fördelas utifrån en princip där en kvot räknas fram för respektive förskola. De förskolor som får en lägre kvot än snittet tilldelas tillägget som är beroende av hur låg kvoten är. Förskolor som har en högre kvot än snittet får inte någonting.

Fr o m budget 2017: Tilläggsbelopp för hög vistelsetid per barn inom förskolan

Vistelsetiden per barn skiljer mellan den olika förskolorna i kommunen. Vid mätning per april 2017 är det från 22.4 timmar till 34.4 timmar per barn och vecka. Under 2017 har förvaltningen arbetat fram ett fördelningssystem som ger ett progressivt tillägg för förskolor med högre timtid per barn än genomsnittliga timtiden. Avstämning och eventuell justering sker två gånger per läsår enligt samma princip som avstämning av barnantalet, det vill säga den 15 mars, samt den 15 oktober.

Mikael Carstensen
Förvaltningschef

Barbro Forsberg Nystedt
Verksamhetschef förskola

Social- och utbildningsnämndens arbetsutskott

18

§ 58

Dnr SUN 2017/391 - 02

Rapport om vikarieomgång inom förskola, fritidshem och grundskola

Arbetsutskottets förslag till beslut

Social- och utbildningsnämnden noterar rapporten.

Beskrivning av ärendet

Under de senaste åren har det varit vikariebrist inom verksamheterna förskola, fritidshem och grundskola. Det beror på bland annat på ökad personalstyrka där många rekryterats "från vikariepoolen". Ökad sjukfrånvaro är en annan orsak.

Åtgärder som vidtagits är:

- Ökning av bemanningen i "vikariepoolen". Mer tid finns då att kunna rekrytera och introducera nya vikarier.
- Så kallad överanställning med erfarna vikarier som anställts på längre tid på enheterna.
- Arbete med att sänka sjukfrånvaron.

Insatserna har varit lyckade men har inte helt täckt upp vikariebehovet men statistiken visar en klar förbättring.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse från förvaltningen daterad den 7 augusti 2017.

Beslut skickas till

Social- och utbildningsnämnden

Social- och utbildningsförvaltningen

Social- och utbildningsnämnden

Rapport om vikarietillgång inom förskola, fritidshem och grundskola

Förvaltningens förslag till beslut

Social- och utbildningsnämnden noterar rapporten.

Sammanfattning

Under de senaste åren har det varit vikariebrist inom verksamheterna förskola, fritidshem och grundskola. Det beror på bland annat på ökad personalstyrka där många rekryterats ”från vikariepoolen”. Ökad sjukfrånvaro är en annan orsak.

Åtgärder som vidtagits är:

- Ökning av bemanningen i ”vikariepoolen”. Mer tid finns då att kunna rekrytera och introducera nya vikarier.
- Så kallad överanställning med erfarna vikarier som anställts på längre tid på enheterna.
- Arbete med att sänka sjukfrånvaron.

Insatserna har varit lyckade men har inte helt täckt upp vikariebehovet men statistiken visar en klar förbättring.

Beskrivning av ärendet

Sedan många år har förvaltningen haft en central egen ”korttidsvikarieförmedling/vikariepool” dit verksamheterna inom förskola, fritidshem och grundskola kunnat ta kontakt och bokat vikarie.

Ökat personalbehov

Under de senaste åren har barn- och elevantalet inom förskola och grundskola ökat rejält och även personalstyrkan har ökat i anpassad takt. Förskolan har ökat från 1175 placerade barn i december 2013 till 1452 barn i april 2017 en

ökning med 277 barn. Om man räknar med att den snittsiffra, enligt SKL (Sveriges kommuner och landsting), förvaltningen har för antalet barn per årsarbetare dvs 5,4 skulle då behovet av personal ha ökat med 51 tjänster.

Förskoleklass och grundskola har under samma period ökat med 247 elever. Enligt SKL är antal elever per personal cirka 12 elever och då har personalstyrkan ökat med 20 personal.

Utöver detta har Skolverket de senaste åren via statsbidrag tillfört medel för att öka personalstyrkan inom framförallt förskoleklass, fritidshem och grundskola. De medlen har medfört att förvaltningen kunnat anställa mer personal precis som avsågs med bidragen. Förvaltningen har använt en del av de medlen för att anställa ytterligare personal som jobbar med "vikariepoolen".

Ökat vikariebehov

Den stora ökningen av personal har medfört att många av våra erfarna vikarier anställts på vikariat eller allmän visstidsanställning, då förvaltningen inte lyckats anställa legitimerade pedagoger. Detta medför att den så kallade vikariepoolen hela tiden måste rekrytera nya vikarier.

Att personalstyrkan ökat med cirka 70 personer medför även ett ökat behov av korttidsvikarier vid deras eventuella frånvaro.

Sjukfrånvaron inom verksamheterna har varit hög och därmed stort behov av vikarier.

Svårigheter att få vikarie

Under de två senaste läsåren har det märkts en ökad problematik att få vikarie vid personalfrånvaro med anledning av ovanstående orsaker.

Under hösten 2016 blev situationen akut då den personal som jobbat i "poolen" blev sjuk under en tid och förvaltningen fick tillsätta vikarie för den personen. Att jobba i vikariepoolen är ett komplext arbete och det medför behov av inskolning för att behärska samtliga moment.

Verksamheterna uppmanades att göra överanställningar på visstid, vilket gjorde situationen bättre. Förvaltningen anställde en extra person inom "vikariepoolen".

Nedan följer statistik för vikariesituationen, tagen ut vårt digitala program WINLAS där vikarieanskaffningen hanteras. Man ser på alla tre verksamheterna att förvaltningen fortfarande har vikariebrist men att situationen har förbättrats avsevärt.

	<u>TOTAL förskolan</u>	
	<u>Slutförda</u>	<u>Begärda</u>
<i>November(2016)</i>	700	811
Januari	625	674
Februari	711	730
Mars	853	902
April	660	717
Maj	749	813
Juni	524	563
Augusti	0	0
September	0	0
Oktober	0	0
November	0	0
December	0	0

	<u>TOTAL fritidshem</u>	
	<u>Slutförda</u>	<u>Begärda</u>
<i>November(2016)</i>	62	74
Januari	32	38
Februari	23	23
Mars	31	35
April	51	54
Maj	32	36
Juni	14	27
Augusti	0	0
September	0	0
Oktober	0	0
November	0	0
December	0	0

	<u>TOTAL grundskola</u>	
	<u>Slutförda</u>	<u>Begärda</u>
November(2016)	91	109
Januari	61	74
Februari	70	76
Mars	119	122
April	84	94
Maj	127	139
Juni	47	52
Augusti	0	0
September	0	0
Oktober	0	0
November	0	0
December	0	0

Statistiken finns på enhetsnivå och följs upp och analyseras månad för månad.

Den visar att behovet av vikarierar varierar mellan enheterna inom respektive verksamhetsområde. Inget mönster om att det är svårare på någon ort att få vikarie kan utrönas.

Mikael Carstensen
Förvaltningschef

Barbro Forsberg Nystedt
Verksamhetschef förskola

Jonas Fors
Verksamhetschef skola

Social- och utbildningsförvaltningen
Rita Österholm

Social- och utbildningsnämnden

19

Redovisning av delegationsbeslut

Förvaltningens förslag till beslut

Social- och utbildningsnämnden godkänner redovisningen av delegationsbesluten.

Beskrivning av ärendet

Social- och utbildningsnämnden har överlåtit sin beslutanderätt till utskott, ordförande och tjänstemän enligt en av social- och utbildningsnämnden antagen delegeringsordning. Dessa beslut ska redovisas till social- och utbildningsnämnden.

Redovisningen innebär inte att social- och utbildningsnämnden får ompröva eller fastställa delegeringsbesluten. Däremot står det social- och utbildningsnämnden fritt att återkalla lämnad delegering.

Social- och utbildningsnämndens arbetsutskott

2017-08-16 § 53, 59, 63-67

Social- och utbildningsnämndens individutskott

2017-06-21 § 213-261

2017-07-26 § 262-271

Förvaltningschef ¹⁾

5/2017 Attestantlistor 2017 SUN 2017/179 – 00

6-8/2017 Bidrag ur gymnasieskolans samfund
höstterminen 2017 SUN 2016/697 – 63

9/2017 Attestantlistor 2017 SUN 2017/179 - 00

Verksamhetschef social välfärd ¹⁾

2/2017 Förordnande som vik verksamhetschef
social välfärd

3/2017 Förordnande som vik verksamhetschef
social välfärd

4/2017 Förordnande som vik enhetschef stöd
och försörjning, social välfärd

Verksamhetschef förskola ¹⁾

57-61/2017 Barnomsorg på obekvämt arbetstid

62-63/2017 Barnomsorg på obekvämt arbetstid

- 64-65/2017 Barnomsorg på obekvämt arbetstid
66-67/2017 Barnomsorg på obekvämt arbetstid
68-71/2017 Barnomsorg på obekvämt arbetstid
- Verksamhetschef skola ¹⁾
- 10/2017 Barnomsorg på obekvämt arbetstid
12/2017 Förordnande som vik verksamhetschef skola
- Rektor Junibäckens skola ¹⁾
- 8/2017 Beslut om utredning av diskriminering eller
kränkande behandling av barn/elev SUN 2017/287
9/2017 Beslut om utredning av diskriminering eller
kränkande behandling av barn/elev
10/2017 Beslut om utredning av diskriminering eller
kränkande behandling av barn/elev SUN 2017/330
- Förskolechef AHB ¹⁾
- 3/2017 Tillsvidareanställning av personal
- Förskolechef MJ
- 3/2017 Barnomsorgsplacering – barn i behov av
särskilt stöd
- Förskolechef Junibäckens förskola
- 2/2017 Barnomsorgsplacering – barn i behov av
särskilt stöd SUN 2017/381
3/2017 Barnomsorgsplacering – barnets behov
p g a familjens situation SUN 2017/378
- Rektor Kyrkskolan 7-9 ¹⁾
- 14/2017 Förordnande som vik rektor Kyrkskolan 7-9
- Rektor Lorensberga 4-6
- 8/2017 Beslut om utredning av diskriminering eller
kränkande behandling av barn/elev SUN 2013/462 – 64
9/2017 Beslut om utredning av diskriminering eller
kränkande behandling av barn/elev SUN 2012/403 - 64
- Rektor Lorensbergaskolan 7-9 ¹⁾
- 15/2017 Beslut om utredning av diskriminering eller
kränkande behandling av barn/elev SUN 2011/322 – 64
16/2017 Beslut om utredning av diskriminering eller
kränkande behandling av barn/elev SUN 2014/509 - 64
- Enskilda ärenden social välfärd
Registreringsdatum 2017-06-01—07-31, sid 1-270

¹⁾ Handlingar finns i Formpipe Meetings

Social- och utbildningsförvaltningen
Rita Österholm

Social- och utbildningsnämnden

20

Redovisning av meddelanden

Förvaltningens förslag till beslut

Social- och utbildningsnämnden godkänner redovisningen av meddelanden.

Beskrivning av ärendet

- a) SUN 2017/83 - 69
Skolinspektionen: Beslut efter ansökan om godkännande som huvudman för förskoleklass, grundskola åk 1-6 och fritidshem vid Håksberg ¹⁾
- b) SUN 2016/652 - 64
Skolinspektionen: Beslut efter anmälan om skolsituationen för en elev vid Kyrkskolan (dnr 41-2016:9320)
- c) SUN 2016/674 - 00
Kommunfullmäktige: Antagande av allmänna lokala ordningsföreskrifter. KF 2017-06-19 § 118 ¹⁾
- d) SUN 2016/137 - 04
Kommunfullmäktige: Beviljande av ansvarsfrihet för SUN verksamhetsåret 2016. KF 2017-06-19 § 130 ¹⁾
- e) Kommunstyrelsen: Svar på revisionsgranskning av kommunens styrning och kommunstyrelsens uppsiktsplikt. KS 2017-06-26 § 139 ¹⁾
- f) SUN 2016/672 - 13
Kommunstyrelsen: Avsiktsförklaring angående inträde i språktolknämnden i Dalarna. KS 2017-06-26 § 141 ¹⁾
- g) SUN 2014/363 - 13
Kommunstyrelsen: Halvårsrapport – Språkprojektet för nyanlända. KS 2017-06-26 § 147 ¹⁾
- h) Västerbergslagens kulturskolenämnd: Protokoll 2017-05-31 ¹⁾

1) Handlingen finns i Formpipe Meetings

Mikael Carstensen
Förvaltningschef

Rita Österholm
Förvaltningssekreterare